

DUM
PAVLE ZELIĆ
DUM

Copyright © 2021, Pavle Zelić
Copyright © ovog izdanja 2021, LAGUNA

Posvećeno mojim roditeljima – Obradu i Biserki – koji su me pravilno usmerili, u svemu bezrezervno podržavali i činili da se uvek osećam voljeno i sigurno.

Sadržaj

DUM-DUM	9
Uvek sedi za šankom	19
Žena Dorijana Greja	26
Sami	32
Ribe hodaju	39
Tarzanova poslednja velika avantura	45
Meso naše braće	59
Galaksija Gulag	96
Udarnica	103
Ispod grobova	111
Homo homini lupus est	125
Suvaja	133
Ljudi koji ne vole da idu u bolnice	136
Najbolji gol koji Pele nikada nije dao	145
Otrovno sunce	161
Pandemonija	177

Veliki Vakcinator.	209
KNJIGOKALIPSA.	215
<i>Izrazi zahvalnosti.</i>	225
<i>O autoru.</i>	227

DUM-DUM

Bila je prva gola žena koju sam video u životu. I bila je savršena.

Na krevetu sa točkićima leži devojka pokrivena čaršavom. Pored kreveta su dvojica bolničara. Obojica bucmasti, jedan ima bradu. Pričaju i kao da čekaju nekoga.

Najpre mislim kako mi se priviđa. Iscrpljen sam posle operacije i pet sati povraćanja od anestezije. Ne, zaista je tu. Moj krevet je najbliži otvorenim vratima intenzivne nege a ona je tačno preko puta, u hodniku.

Vidi se jedna dojka, savršeno izvajana polulopta koja izviruje ispod bolničkog čaršava. Na sebi nema ništa drugo. Samo tu prostu zelenu tkaninu, isparanu po ivicama. Nazirem i bradavicu. Jedno malo, oštro ispupčenje. Pogledom pratim liniju nagog tela. Od vrata uokvirenog loknama naranđaste kose, duž bedara s tek naznačenim rebrima ispod njih, do dugih, predugih nogu.

Trudim se da zapamtim što više detalja, za kasnije premotavanje u glavi. Nervozan sam. Znam da neće dugo ovde ostati, ovde nema nikog starijeg od desetak godina. U stvari, otkud ona uopšte na Dečjoj klinici? Onda se setim da je rat. Sve je moguće sada.

Iznenada, pada joj ruka koja je dotad ležala na stomaku. Čaršav je skliznuo pa mogu da vidim i deo lica. Poluotvoreno oko sa izvrnutom beonjačom. Vrh jezika koji viri između plavičastih usana.

Bolničar okreće glavu. Osvrće se oko sebe kao da tek sada primećuje otvorena krila prema šok-sobi. I nama. Pogleda direktno u mene. Promrmlja neku psovku i brže-bolje zaptvara vrata.

„Vozi dalje“, načujem drugog. „Ionako znaš gde ide.“
Ne želim više da budem ovde. Hoću kući.

* * *

Nekoliko sati pre ovoga, mučim se da otvorim oči.

Propuštam liniju svetla između kapaka. U daljini je sve mutno. Vidim svoje noge, grubi platneni prekrivač i metalnu konstrukciju kreveta. Pokušavam da izoštrim sliku. Kao da sam robot, Terminator ili ne znam šta, svakom mom, pa i najmanjem postupku mora prethoditi misao i volja.

Učinilo mi se da imam nešto crno na nozi. Kreće se. Bubašvaba!

Čudno, ali nekako mi ne smeta. Živa je. I ja sam živ. Bezbrizno trčkara po beloj posteljini, da bi se uspela skroz do vrha mog stopala i zastala na palcu. Podseća na planinara koji je osvojio neki vrh. Okrenuta je ka meni, maltene deluje propeto da bude viša. Maše antenicama.

Čujem glas: „Dečak je odlično podneo operaciju, zadržaćemo ga do sutra, taman dok se oporavi dovoljno da ga možete odvesti kući.“

Upravo mi je operisano nešto... ne umem to ni da izgovorim. Nema veze, rekli su da ne brinem. Da sam u rukama najboljeg lekara.

Pokušam da mrdanjem stopala levo-desno otremem bubu. Uхватила se nalik mornaru na katarci u oluji. Šapućem: „šu-šu, beži bre!“

U tom trenutku konačno su primetili da sam budan.

Bubašvaba je najzad šmugnula, ali ispod prekrivača! Nisam ni stigao da se pozabavim time, a već me je obuhvatio majčin zagrljaj. Nije prestajala da me grli i ljubi. I samo ponavlja: „Sine moj!“ Nastavlja da mi nešto priča, ali do mene dopiru jedino besmisleni fragmenti reči.

U sećanju će mi ostati jedan drugi razgovor.

Još uvek zamućenim pogledom, nekoliko metara dalje nazirem siluetu doktora u mantilu. A onda i mog oca. Doktor ga uverava da je sve prošlo u najboljem redu, kako su lekovi, anestezija i konci koje je tata nabavio bili odlični. I koliko sam srećan što imam roditelje koji su mogli da mi obezbede takvu negu, kada već bolnica ne može. A onda je dodao, tiše: „... i vodite ga, kako znate, odmah ujutru. Ovde inače ne ostaju dugo, ako me razumete.“

Neverovatno šta sve deca uspevaju da čuju, pomislim. Naročito stvari koje ne bi trebalo.

* * *

Konačno su otišli i imam vremena da se posvetim svetu oko sebe. U sobi je šest kreveta, u njima mala tela prikačena na infuzije, a poneko i za složene aparate koji vise iznad kreveta. Ja sam u uglu, sleva su zid i vrata, skroz desno prozori preko celog zida. Kroz njih dopiru sunčevi zraci, ali ne vidim šta je iza. Zamišljam grane upravo olistalog drveća, tik izvan mog vidokruga.

Na krevetu preko puta mog je mali dečak. Oko njega je najviše mašina i maltene ga potpuno natkriljuju. Lice mu je sakriveno maskom preko koje diše.

Tek sada primećujem nešto. Svuda po sobi se čuju zvukovi. Tata mi je pričao o ovome. Stoga mogu i da prepoznam mašine koje ih proizvode: TIT, TIT, TIT aparata za merenje rada srca, PFFFUUU, PFFUU veštačkih pluća, a tu je još nekoliko različitih vrsta zujanja, plus razni drugi šumovi za koje ne umem da prokljuvim odakle potiču.

Kažem „zdravo“ dečaku u krevetu pored mog. On čita *Velikog Bleka* i naizgled ne obraća pažnju ni na šta. Preko stomaka mu je nekakva krpa s nekoliko velikih tamnih mrlja. Ispod se vide zavoji koji mu obavijaju trup.

„Ene! Zdravo, komšija! Ja sam Stojan.“

„Damir.“

„Damir... 'Si ti musliman?“

„Ne. Mislim, ne znam, nisam valjda. Zašto?“

Stojan pokaže na dečaka u krevetu preko puta. „Bolje proveriti. Mene boli uvo, ali nekako mi nije u redu ako jesi, u odnosu na Transformersa tamo preko.“

Zabuljim se u lice pod maskom. On je sasvim bez svesti, zatvorenih očiju i ruku uz telo. Na trenutak, deluje da su zvuci mašina koje ga održavaju u životu postali glasniji.

I dalje gledajući iskosa u dečaka preko puta, pitam Stojana:

„Šta se njemu desilo?“

„Dum-dum metak u kičmu. Sredio ga snajperista u Bosni. I tamo je počelo da se roka, znaš.“

„*Dum-dum*? Kakav je to metak?“

„Nemam pojma, kažu kao neka mala bomba koja se puca iz puške. Pogodi te i onda se rasprsne u hiljadu komadića. To niko ne preživi. Sem njega.“

* * *

Gledam u veliki zidni časovnik. Pokazuje 10.32. Malo šta drugo radim poslednjih sati. Pokušavam da ispunim vreme

između minuta. I po nekoliko desetina puta bacim pogled dok se velika kazaljka na pomeri bar jednom.

Stojan je odavno zaspao. Verovatno se privikao na sve ovo. Ipak je tu već pet dana, čeka materijale za operaciju. Druga deca nisu potpuno pri svesti pa ne možemo da uspostavimo bilo kakav kontakt, mada nijedan nije u tako lošem stanju poput dum-dum dečaka. Konačno, i njihovo disanje se umirilo.

Više ne stenju kao ranije. U snu stenju tiše.

Znojim se. Ne mogu da prestanem. I muka mi je. Rekli su kako će mi staviti sondu ako nastavim da povraćam. Neka-kvo crevo koje ide u stomak, ili tako neki užas. Zato trpim.

Samo kada bi ove proklete mašine prestale da pište i šište. Da makar malo odspavam. Sada, kad nema ničega što bi mi skrenulo misli, deluje da ih čujem sve jače i jače.

U sobu je ušla sestra. Namešta posteljinu oko mene. Posle bezbroj današnjih zahteva za guskom da bih se izbljuvao, ne verujem da će reagovati previše dobro na novi upit. Skupljam hrabrost da je pitam. Vrlo je očigledno kako me sprema za spavanje, posle čega se neće skoro vraćati.

Dakle, idemo – ko živ, ko...

„Da li biste mogli...“

„Šta kažeš?“

„Ove... aparate. Ovaj, je l' možete da ih utišate? Bar malo.“

Sestra me gleda s visine, s izrazom na licu koji nikada neću zaboraviti.

„Pobogu, dete.“

Nastavlja još neko vreme da se zanima preostalim pacijentima, kako bi ubrzo izašla iz šok-sobe i ugasila svetlo za sobom. Njena senka se još nekoliko trenutaka vidi na plafonu.

Mašine kao da pozdravljaju njen izlazak kakofonijom zvukova.

Samo jedna noć.

* * *

Jedan i sedamnaest.

Više se ne stidim da cvilim i zovem mamu. Nije kao da me neko može čuti. Pitam se: *koliko je dece umrlo na ovim mašinama?*

A sada hoće i mene da izlude. Siguran sam. Nesvesno usklađujem disanje s veštačkim plućima, zamišljam kako mi srce kuca u tom „TI-TIT“ ritmu. A onda sâm prekidam te obrasce, zaustavljam disanje ili ga ubrzavam, osluškujem sopstveno srce da čujem neki drugačiji tempo od onog koji nameće mašina. Zatim provodim sekunde u paničnom strahu od kazne – strahujem da sam i ja nekako, nevidljivim cevčicama, prikačen na njih. I umreću ako ne pištim, zujim i šištim kako one kažu. Pa se otrgnem tim mislima i opet radim po svome, pružam im otpor. Jovo nanovo, iz minuta u minut, iz sata u sat.

Dum-dum dečak ne može sebi da priušti takve maštarije. Najveći deo mašina u sobi je ionako vezan na njega.

Konačno, molim njih, kao da imaju uši i volju, preklijnjem da prestanu, makar na tren. Puste me da spavam. Makar pet minuta...

Pokušavam da se okrenem na stranu. Ne mogu od rane na boku. Boli na mahove, ali mi još više smeta zujanje i pištanje. Na momente se toliko pojačava da deluje kako su mi sve te mašine tik pored uva.

Gledam senke na plafonu. Jedina svetlost potiče od uličnog osvetljenja, i ponekog auta koji prođe ulicom tamo negde dole, u stvarnom svetlu. Mešaju se obrisi kreveta, šipki s infuzijama...

Odjednom, kao da nešto nije u redu. Nema više senki. Zaklonjene su velikom crnom flekom, koja ne odgovara ničemu u sobi ili spolja. I počinje da se *kreće*.

Bez daha posmatram kako se taj mrak koji je prekrrio i zidove, ponovo skuplja, uobličava. U ruke, glave i trupove. Nekoliko mršavih figura. Figura ljudi. Figura vanzemaljaca? Figura... *nečega*.

Ovako razdvojeni se prelivaju, stapaju sa senkama nepokretnih predmeta, zatim ponovo izdvajaju i tako ukруг. Sklapam oči i cvokoćem zubima od straha.

Nisu samo senke u pitanju. Iz monotonih, ujednačenih zvukova mašina izdvajaju se neki koje nisam dotad registrovao.

Koncentrišem se. Dovoljno dugo slušam ovu sobu i znam da razlikujem svaki zvuk. Ne umišljam. Pojavili su se novi. Zvuci koje prave... *oni*.

Da li moguće kako ih niko ne čuje? Jasni su i karakteristični u svojoj pretećoj onomatopeji. Svaki od njih predstavlja različitu imitaciju zvuka pojedine mašine u sobi, samo izobličenu i zastrašujuću. Ipak, za razliku od originalnih izvora buke, nemaju tu pravilnost, taj ritam. Prekidaju se i nastavljaju, u raznim intervalima. Pojačavaju maltene do nepodnošljivosti i utišavaju skoro ispod granice čujnosti.

Kao da... *razgovaraju*.

Ne znam koliko dugo držim zatvorene oči. Trudim se da umirim disanje. Jedan od njih mi je tik iza leđa. Od onih što pufću. Čujem ga. Osećam blage daške vazduha na vratu. Nalik izdisaju. Jeza i znoj mi putuju duž kičme.

(*Ne mrdaj se, ne mrdaj se, ne mrdaj se.*)

Dum-dum dečak iznenada zahropće. Zvukovi su se na to stopili u jedan sablasni mehanički glas. Krik uzbuđenja.

Dašak s mog vrata je nestao. Mogu da ih čujem, sve, kako se okupljaju oko svoje konačne mete, oko najslabijeg od nas.

Odvažujem se na pogled. Kroz najuži prorez između trepavica, pokušavam da nazrem nešto.

Na plafonu iznad kreveta preko puta je roj senki.

Dečak krklja, deluje da se bori za vazduh. Malo telo je napeto kao luk, i previja se u krevetu ostrim trzajima. Ne usuđujem se da pustim glas, pozovem sestru. Šta da kažem? Šta da *radim*?

Senke su uzbuđene. Glasnije su nego ikad ranije. Izgleda da ne obraćaju više pažnju ni na koga u sobi. *Niko drugi ne umire*.

Već sam u stanju da prepoznam zvuke mašina prikačenihi na dum-dum dečaka i nije mi teško da ih izdvojim od ostalih. I čujem kako se utišavaju, polako se gaseći. Ali zato *oni* radosno pište, uzbuđeno dahću i egzaltirano tu-tuču. Sve glasnije i glasnije.

Svuda su oko njega. Ispod kreveta, na plafonu iznad. Bestelesnim rukama maze aparate koji ga vezuju za ovaj svet. Igraju se žmurke na belini njegovog pokrivača. Prelamaju se u graškama znoja na njegovom čelu.

Ubijaju ga.

Nisam svestan šta činim a već urlam: „Sestro! SESTRO!“

Senke skreću pažnju. Pište na mene. „Dahtalo“ od malo-pre je u trenutku ponovo na mom krevetu. Osećam njegov stisak na vratu. Nevidljive šake me guše. Gubim vazduh. Mašem rukama ne bih li odgurnuo nevidljivog napadača, uhvatio ga za ruke. Njegove slabe ruke... I onda shvatam da me uopšte ne steže jako. Jedva ga i osećam. Nastavlja da mi dahće u uvo, mrsi kosu, zadiže posteljninu. Ali kao da je od sâme spoznaje obrisan sav strah koji sam osećao.

Sestre i dalje nema. Senke su se ponovo usmerile na dečaka preko puta. Dečak se više ne pomera. A senke su sve bešnje i glasnije. Jedva se čuju mašine koje pokazuju da je još uvek živ.

„Bežite od njega!“, vičem, ali ništa se ne dešava.

Ko nije mrtav ili u komi, dosad se probudio. Stojan muma nešto i dalje bunovan. Još nekoliko tela u mraku se javlja ječanjem, ali niko od njih mi ne može pomoći.

Ne znam ni sâm šta radim. Ustajem iz kreveta. Spuštam noge na ledene pločice. Pokušavam da ne povratim, i ne razmišljam o tome kako su me ušivali pre samo nekoliko sati. Držim jednu ruku preko stomaka, presavijen unapred. Preseče me bol na boku. Opipavam se, ali srećom ne krvaram. Još.

Koristim šipku sa točkicama na kojoj visi infuzija kao oslonac, gurajući je polako. Senke jure od mene do dečaka preko puta, pište mi naizmenično u jedno pa u drugo uvo. Zavlače se pod bolničku odoru. Ispipavaju svaki centimetar mog mršavog tela. Ježim se, ali ne od straha. Već besa.

Necete ga dobiti. Ne noćas.

Skoro sam stigao... Možda bi zajedno i uspele da me obore. Ko zna. Da nisu tek u poslednjem trenutku shvatile šta radim. Tada su najzad sve krenule na mene. A ja sam se nasmejao izazivački.

I upalio svetlo.

Soba smesta biva okupana bleskom mnogobrojnih neonskih cevi.

Usledi zajednički vrisak. Vrisak poraza i bola. Verovatno sam i to umislio, ali kao da sam video još nešto. Senke, kako još delić sekunde postoje, kao stroboskop crnila, boreći se uzaludno protiv jarke svetlosti bolničkih plafonjerki. I zatim nestanu u ništavilo.

Saginjem se prema licu dum-dum dečaka i milujem ga po kosi mokroj od znoja. Oseća to. Siguran sam. Zvuci aparata koji ga održavaju u životu se postepeno pojačavaju, sve dok ponovo ne dosegnu istu monotonu i ujednačenu visinu. Pozdravljam ih poluhisteričnim kikutom. Ne mogu da verujem, ali nedostajali su mi.

Stojan mi nešto govori, ali ne razumem ga. Sve to monotono pištanje, zujanje i puftanje me sada uspavljuje...

Poslednja misao koja mi prolazi kroz glavu pre nego što ću utonuti u san jeste da ću mu objasniti sve, kako ćemo ih sprečiti da ikome ponovo naude. Ali kasnije.

Klonem kraj kreveta dum-dum dečaka, glave naslonjene na njegov bok.

* * *

Spavam. Ne čujem cvrkut ptica. Ne vidim sunce koje sija kroz prozor i obasjava mi lice. Ne osećam suzu kako mi klizi niz obraz.

Bubašvaba od pre je ponovo tu. Popela se na čaršav skoro do mog lica i ljubopitljivo me posmatra dok se osmehujem u snu.